

Beslutsunderlag

DATUM: 2019-03-06
AVDELNING: Avdelningen för finansiell stabilitet

SVERIGES RIKSBANK
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

Tel +46 8 787 00 00
Fax +46 8 21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

DNR 2019:00357

Policy för prissättning av särskilt likviditetsstöd

Förslag till direktionens beslut

Direktionen beslutar att

- anta föreslagen Policy för prissättning av särskilt likviditetsstöd.

Syftet med policyn är att i förväg tydliggöra principerna för prissättningen av särskilt likviditetsstöd (även kallat nödkredit). Om Riksbanken ger särskilt likviditetsstöd kommer räntan att inkludera ett påslag vars storlek avgörs av de specifika omständigheterna i fallet.¹ Följande principer ska gälla för beräkning av räntepåslaget:

- Räntan ska vara så hög att institut som beviljas särskilt likviditetsstöd inte därigenom får en fördel gentemot andra institut. Räntan ska alltså vara högre än vad andra jämförbara institut kan låna till på marknaden.²
- Räntan ska kompensera Riksbanken för kreditrisken i utlåningen. Kreditrisken bestäms bland annat utifrån motpartsrisken, det vill säga risken att motparten inte kan återbetala sina skulder, och risken för värdeförändringar på de säkerheter som Riksbanken erhåller.
- Räntan ska även spegla vilken typ av händelse som ligger till grund för det särskilda likviditetsstödet. I synnerhet ska Riksbanken ta hänsyn till hur riskerna i institutets verksamhet – exempelvis kreditrisk, marknads- och likviditetsrisk samt operativ risk – skapat behovet av likviditetsstöd. Dessa risker ligger sedan till grund för bedömningen av Riksbankens kreditrisk i samband med likviditetsstödet. Likviditetsriskerna är i sammanhanget av särskild betydelse. Om institutet historiskt haft en otillräcklig likviditetstäckningsgrad (LCR) i någon väsentlig valuta eller på

¹ Utöver räntan kan värderingsavdragen på de säkerheter som Riksbanken tar emot vid utlåningen ändras.

² "Institut" avser här ett bankinstitut i enlighet med vad som framgår av 6 kap. 1 § första stycket riksbankslagen och ett svenskt företag som står under tillsyn av Finansinspektionen, se 6 kap. 8 § riksbankslagen.

annat sätt visat brister i hanteringen av likviditetsriskerna ska räntan sättas högre.³ Med otillräcklig likviditetstäckning avses en LCR-nivå som historiskt har understigit 100 procent. Denna nivå är förenlig med lägstanivån enligt Baselöverenskommelsen och EU-regelverket.⁴

Överväganden

Bankernas löptidsomvandling är samhällsnyttig men ger upphov till risker

En av huvudfunktionerna för ett banksystem är löptidsomvandling. Den innebär att bankens kortfristiga skulder, som bankinlåning eller marknadsfinansiering, används för att finansiera långfristiga tillgångar, till exempel lån. Löptidsomvandlingen är samhällsnyttig eftersom den omvandlar kundernas kortfristiga sparande till långfristiga investeringar och gör det bland annat möjligt för hushåll att jämna ut sin konsumtion över tiden.

Löptidsomvandling är dock ingen riskfri verksamhet; om en banks finansiärer vill få tillbaka sina pengar snabbare än banken kan omsätta sina tillgångar kan banken hamna i en likviditetskrisis. Om likviditetskrisen fortgår obehindrat kan den övergå i en solvenskrisis. Banksystemets grundläggande funktioner som kreditförsörjning, betalningsförmedling och riskhantering kan då hotas med stora samhällsekonomiska kostnader som följd. Likviditetsproblem i banksektorn kan också störa den penningpolitiska transmissionsmekanismen till följd av de negativa effekterna på den finansiella stabiliteten.

Bankernas likviditetsrisker är av särskild betydelse för Riksbanken

Svenska banker har vanligtvis stora obalanser mellan löptiderna på sina tillgångar och skulder. På tillgångssidan av balansräkningarna har bankerna till exempel en stor andel bolån med långa löptider, medan de på skuldsidan har en förhållandevis kortfristig marknadsfinansiering. Den återstående genomsnittliga löptiden på svenska säkerställda obligationer är endast cirka tre år.⁵ Bankerna finansierar sig därtill i stor utsträckning i utländsk valuta. Sammantaget är bankerna exponerade mot både kortfristiga och strukturella likviditetsrisker i olika valutor.

Dessa likviditetsrisker kan mätas på många olika sätt. Bankerna själva använder ofta flera mått för att följa och mäta sina likviditetsrisker och myndigheterna har därtill tagit fram olika regulatoriska mått. Ett sådant är likviditetstäckningsgraden som mäter de kortfristiga likviditetsriskerna (Liquidity Coverage Ratio, LCR), ett annat är den stabila

³ En väsentlig valuta är en valuta som utgör mer än fem procent av en banks totala skulder, enligt Baselöverenskommelsen och Europeiska kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61 om LCR. Andelen finansiering i en viss valuta kan variera över tid och därmed även vilka valutor som är väsentliga enligt denna definition.

⁴ Se "Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and liquidity risk monitoring tools", Basel Committee on Banking Supervision, januari 2013 och Kommissionens delegerade förordning 2015/61, oktober 2014.

⁵ Se <http://www.ascb.se/statistics/>

finansieringskvoten (Net Stable Funding Ratio, NSFR) som mäter långfristiga, mer strukturella likviditetsrisker.

För Riksbanken är bankernas kortfristiga likviditetsrisker av särskilt intresse. Det beror på Riksbankens roll som sista låneinstans i kris (Lender of Last Resort) i det svenska finansiella systemet. Därmed är LCR av extra vikt för Riksbanken. LCR mäter bankernas motståndskraft under en kortfristig likviditetsstress som varar i 30 dagar. En LCR-nivå på 100 procent betyder förenklat att banken klarar av att hantera stressade kassautflöden i 30 dagar.

Några av storbankerna har tidvis mycket låga likviditetstäckningsgrader i svenska kronor, periodvis under 30 procent och vid vissa tillfällen så låga som 10 procent.⁶ Det innebär förenklat att banken inte kan täcka sitt likviditetsbehov i kronor i en stressad situation mer än några få dagar. Likviditetstäckningsgraderna är periodvis även låga i andra väsentliga valutor där LCR-krav inte finns. Dessa andra väsentliga valutor, inklusive svenska kronor, står för mer än hälften av bankernas likviditetsutflöden i ett stressscenario.⁷

Bankerna använder i första hand euro och amerikanska dollar för att täcka sina likviditetsbehov i nordiska valutor. Detta gör de genom att använda så kallade valutaswappar genom vilka de byter euro och amerikanska dollar mot den nordiska valutan. Det kan dock uppkomma situationer när denna marknad fungerar sämre än vanligt eller när tillgängligheten till den försämras för enskilda banker. Detta var vad som skedde när Riksbankens extraordinära lån förföll 2010 och volatiliteten i de kortfristiga svenska marknadsräntorna därmed ökade. Detta påverkade även valutaswapmarknaden och det blev både dyrare och svårare att byta till sig svenska kronor mot amerikanska dollar och euro. Omvänt blev det under den globala finansiella krisen 2008-2009 både dyrt och svårt att byta till sig dollar mot andra valutor. Riksbanken anser därför att det finns tydliga risker förknippade med att i alltför stor utsträckning förlita sig på valutaswapmarknaden för att hantera sin likviditet i olika valutor.

Riksbanken har nyligen beslutat att ändra valutasammansättningen i sin valutareserv för att reflektera de likviditetsrisker bankerna tar. Ändringarna innefattar en ny sammansättning vad gäller befintliga valutor i reserven – amerikanska dollar, euro och brittiska pund. Dessutom införs två nya valutor, danska och norska kronor, eftersom bankerna har likviditetsrisker även i dessa valutor. Det är dock av yttersta vikt att bankerna i första hand själva hanterar sina kortfristiga likviditetsrisker i alla väsentliga valutor.

Riksbanken behöver vara tydlig med villkoren för särskilt likviditetsstöd

Om en eller flera banker får likviditetsproblem och detta riskerar att hota stabiliteten i det finansiella systemet kan Riksbanken under vissa förutsättningar agera sista låneinstans och ge särskilt likviditetsstöd. Syftet med sådant likviditetsstöd är att undvika en större spridning av likviditetsproblem och eventuell försämring av det

⁶ Med storbanker avses här Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank.

⁷ För exempel på ett stiliserat stressscenario, se Kortfristiga likviditetsrisker i de svenska storbankerna. Fördjupning i *Finansiell stabilitet 2017:2*. Sveriges riksbank.

finansiella systemets funktionsförmåga. Riksbanken tar då över en del av finansieringen av banken när den privata sektorns kapacitet eller riskaptit sviker. Därigenom flyttas den risk som är förknippad med finansieringen av banken från den privata sektorn till Riksbankens balansräkning.

Räntan vid särskilt likviditetsstöd ska kompensera för den kreditrisk som Riksbanken tar genom utlåningen. I bedömningen av kreditrisken ingår dels en prognos om låntagarens återbetalningsförmåga, dels en värdering av de säkerheter som Riksbanken erbjuder. Låntagarens finansiella historik har också betydelse vid denna bedömning. Hur det kreditsökande institutet under normala omständigheter har hanterat till exempel likviditetsrisker påverkar sannolikheten för att den ska få problem i framtiden, vilket i sin tur påverkar kreditrisken för institutets långivare. För att begränsa Riksbankens kreditrisker så kommer Riksbanken därför vid prissättningen av likviditetsstödet också att ta hänsyn till hur institutet historiskt har hanterat sina likviditetsrisker.

Prissättningspolicyn minskar de snedvridande effekterna som ett särskilt likviditetsstöd kan ha på konkurrensen mellan instituten. Detta eftersom räntan ska sättas så högt att institut som beviljas särskilt likviditetsstöd inte därigenom får en fördel gentemot andra institut. Räntan ska alltså vara högre än vad andra jämförbara institut kan låna till på marknaden.

Riksbankens policy tydliggör på förhand principerna för kreditriskbedömningen när Riksbanken beviljar särskilt likviditetsstöd och fastställer räntan. Därmed kan den minska bankernas och andra instituts incitament att ta stora risker. Policyn innebär nämligen att om institutet historiskt haft en otillräcklig likviditetstäckningsgrad i någon väsentlig valuta, eller på annat sätt visat brister i hanteringen av likviditetsriskerna, ska räntan sättas högre. Med otillräcklig likviditetstäckning avses en LCR-nivå som historiskt har understigit 100 procent. Denna nivå är förenlig med lägstanivån enligt Baselöverenskommelsen och EU-regelverket.

Legala förutsättningar

Riksbanken får enligt 6 kap. 8 § riksbankslagen ge likviditetsstöd på särskilda villkor till banker och vissa andra institut under Finansinspektionens tillsyn. Villkoren för sådant stöd bestäms av Riksbanken. Enligt 9 kap. 1 a § riksbankslagen ska Riksbanken hushålla väl med statens medel. Policyn bedöms därför vara i linje med Riksbankens mandat och uppdrag.